

Fagtekst i Fokus (4.-7. trinn) – grunnleggende ferdigheter og fag

Dette programmet er en videreføring av TIEY på mellomtrinnet. Programmet *Fagtekst i fokus* er utarbeidet for skoler som allerede er inne i TIEY – programmet.

De fire hovedelementene i TIEY er videreført.

Programmet er utviklet for å imøtekomme skolens behov for fleksibilitet i arbeid med kompetansemål på mellomtrinnet, og for å legge til rette for tilpasset faglig fordypning.

FORUTSETNINGER

- Arbeid med fagtekster i basisfagene norsk, matematikk, engelsk, naturfag, RLE og samfunnsfag
- Arbeid med skjønnlitterære og fag litterære tekster om hverandre.
- Arbeid med tekster som er tilpasset de ulike grupperes nivå.
- Legge til rette for og loggføre mengdetrening i å lese mange forskjellige typer bøker.
- Modellering og veiledning for læring:
 - o Tilrettelegging for elevdeltakelse og dialogen som det bærende element.
 - o De fem språkprosesser i læringsarbeidet: Lese, lytte, tenke, snakke og skrive.
 - o De fem grunnleggende ferdigheter; Lese, skrive, tale, telle, trykke. Tre til fire av dem skal være med i alle øktene.
 - o Forståelse gjennom kommunikasjon.
 - o Elevenes erfaringer og kunnskapskonstruksjoner som utgangspunkt for veiledning.
 - o Tilrettelegging og organisering som fremmer veiledning i grupper og/eller enkeltelever.
 - o Elevene som samtalepartnere og veiledere for hverandre.
 - o Veiledet og modellert lesing (og resiprok lesing) som metode
 - o Veiledet og modellert skiving som metode
- Læringsmål og rammefaktorer som grunnlag for valg av arbeidsmåter, lærestoff og vurderingsformer.

INNHold

1. Strukturert klasseromsprogram.

A. Klasserommet som læringsarena:

Visuelt:

- Aktuelle lese- og læringsstrategier har en sentral plass på veggene slik at elevene kan se strategiene mens de arbeider. Læringsmiljøet skal være preget av aktive læringsvegger og elevarbeider på utstilling.

Lesestrategier som gode lesere bruker: Se også lure leseknep! og Lesing som virker!

- Leser om igjen
- Leser videre
- Stopper opp og stiller spørsmål
- Visualiserer
- Trekker slutninger
- Oppsummerer underveis og på slutten av lesingen
- Sammenlikner bilder med tekst og tekst med bilder.

- Læringsmål og vurderingskriterier må visualiseres og være tilgjengelig for elevene for hver læringsøkt.
- Læringsmiljøet skal være preget av aktive elever som er interessert i å lære - individuelt og i samarbeid med andre. Respekt for hverandre, trygge omgivelser, forutsigbart læringsmiljø og høyt læringstrykk.
- Tilgang på rikelig med lesemateriell og lesebøker, samt nødvendig materiell (Merket, fast plass).

B. Fagtekst i Fokus- organisering av læringsøkter:

Tid: Det skal gjennomføres minimum 2 økter á minimum 90 minutter pr. uke.

Oppstart av økta

Programmet starter med at læreren samler hele gruppa rundt seg, elevene sitter på gulvet, benker eller ved plassene sine. Læreren forteller hva som skal læres (målet) og hva som skal gjøres i løpet av økta. Læreren har tilgjengelig flippover og whiteboard- tavle, evt. elektronisk tavle. Her er det stor fokus på lærings- og kompetansemål.

Når fellessamlingen er over, går elevene til sine stasjoner eller plasser og begynner å arbeide.

Veiledning av tekst – alle skal få veiledning

I løpet av en *Fagtekst i fokus* – økt, modellerer og veileder læreren elever i å forstå innhold og struktur i fagtekster og skjønnlitterære tekster, samt lesestrategier.

Organiseringen kan skje på ulike måter:

Læreren grupperer elevene slik at hun/han kan veilede alle elevene i løpet av læringsøkta.

Hver gruppe er hos lærer i ca 15- 20 minutter og det er 3-6 elever på hver gruppe.

Læreren velger ut elevgrupper som trenger veiledning på likt nivå, mens de andre elevene arbeider med selvstendige oppgaver på ulike andre stasjoner. Læreren avgjør hvilke elever som har behov for hvilken veiledning og modellering. Dette velges ut iht. ulike kartlegginger gjennomført av lærer. Den svakeste gruppa starter alltid på lærerstyrt stasjon.

På lærerstyrt stasjon skjer veiledning på tre modelleringsnivå og helt ned på den enkelte elevs nivå. 1) Lærer modellerer. 2) Lærer veileder. 3) Elevene prøver på egenhånd og modellerer, veileder hverandre.

Stasjoner / oppgaver

Opgavene utformes slik at de bygger opp under kompetansemålene elevene arbeider mot i økta. Oppgavene er differensiert slik at alle elevene både lærer og mestrer på de ulike stasjonene.

Lære elevene opp til selvstendighet gjennom å modellere, veilede og ha forventninger til en faglig og rolig samtale rundt å løse oppgavene på de ulike stasjoner.

Lære elevene opp til å rydde etter hver stasjon og til å bevege seg mellom stasjonene på en rolig og god måte.

Lære elevene til å være gruppeledere på rundgang. Lære elevene til å ta ansvar, hente oppgaver og materiell som trengs på stasjonen, samt lede de andre.

Avslutning av økta

I slutten av økta samler lærerne elevene. Klassen reflekterer over hva de har lært. Det er en grundig faglig oppsummering i forhold til mål og kriterier (Oppsummere og forsterke læring).

Ressurser:

Teamarbeid er viktig for lykke. Alle lærere og assistenter er tilknyttet et team med klare ansvarsoppgaver og roller fordelt i og utenfor klasserommet.

Ved bruk av morsmåslærer/assistent som ekstraressurs under *Fagtekst i fokus*-programmet skal vedkommende personen har klart definerte oppgaver.

2. Oppfølging av enkeltelever.

A. Kartlegging:

Fagtekst i fokus har tilpasset opplæring som overordnet mål.

Hver elev skal ha oppgaver og utfordringer tilpasset sitt nivå både der en får veiledning av lærer og der det arbeides selvstendig. Det er derfor en forutsetning at elevenes ferdigheter kartlegges systematisk.

For kartleggingen i lesing/skriving benyttes LUS og nasjonal prøve i lesing for 5. trinn, Osloprøven på 6. trinn og overgangsprøvene på 7.trinn. For kartlegging i matematikk benyttes nasjonal prøve i regning, Alle Teller og overgangsprøvene for 7.trinn. I engelsk brukes nasjonal prøve i lesing på engelsk 5. trinn.

B. Lese-kurs:

Elevene som strever med lesing – både avkoding og leseforståelse- skal få tilbud om lese-kurs i forhold til sine leseutfordringer. Lese kursene organiseres i liten gruppe, og individuelt m/leselærer.

- Avkoding / leseflyt – Helhetsmetoden og repetert lesing, syntetisk og analytisk lesetilnærming, modellert og veiledet lesing, resiprok lesing, samt lesestrategier.
- Motivasjon – Valg av riktig bok iht. nivå og interesse, samt ros, oppmuntring.
- Forståelse – Forståelsesstrategier og leseformål. Finne, tolke, reflektere.

3. Samarbeid med foreldre / foreldredeltakelse

Foreldreinvolvering er viktig for å hjelpe elevene videre i å utvikle sine grunnleggende ferdigheter.

- Elevene får minst en bok med seg hjem til lesing i uka. Denne boken er valgt ut iht. elevens nivå. Det kan være en skjønnlitterær bok eller en faglitterær bok.
- Elevene får lesekort/leseskjema /leselogg med fokus på leseforståelse.
- Foreldrene har samtale med eleven om en utvalgt fagtekst/bok pr uke og skriver under på gjennomført samtale/leselekse.
- Skolen vil tilby lesekurs for foresatte i lesestrategier og læringsstrategier.
 - Dette kan blant annet foregå på utviklingssamtaler eller foreldremøter hvor læreren veileder eleven mens foresatte ser på. Læreren får da samtidig reflektert sammen med eleven rundt det som er lest, og modellert hvordan foresatte kan gjøre dette hjemme.
- Foresatte får utdelt en leseguide om oppfølging av lesing hjemme etter at den er gjort kjent, modellert og lært bort til foresatte.
- Foreldre skriver under på kontrakt om oppfølging av lesing m/ barna sine.

Til foresatte når dere skal følge opp lesing hjemme: Se også leseguide!

- Se på bilder og overskrift. Hva vet du om dette temaet fra før?
- Hva tror du teksten vil handle om?
- Spør barnet ditt: "Høres dette riktig ut? Gir dette mening?"
der det kan se ut til at forståelsen svikter.
- Be barnet lage små oppsummeringer av innholdet etter at litt av teksten er lest.
- Be barnet lage spørsmål til teksten som er lest.
- Gi ros og oppmuntring!

4. Kurs og oppfølging av lærere

A. Skolevandring

Skolevandring er obligatorisk som et ledd i innføring og oppfølging av FaiF. Observasjon av lærerens praksis i FaiF - økten skal danne grunnlag for veiledningen av personalet og utviklingen av god undervisningspraksis, samt tilpasset opplæring på stasjonene. Observasjonene blir dokumentert skriftlig og diskutert med personalet i etterkant. Observasjonene kan gjøres av andre lærere og /eller ledelsen.

B. Resultat-tracking

Avdelingsleder etterspør LUS resultater og andre resultater av kartleggingsprøver. Resultatene blir analysert sammen med personalet og diskutert med personalet i etterkant. Tiltaksplan utvikles av lærerne og ledelsen i samarbeid.

C. Kurs

Lærerne sendes på UDE kurs for å lære seg FaiF modellen. Teoretiske grunnlaget, samt praktiske råd på gjennomføringen. Kurs i veiledet lesing og skriving må vurderes samtidig og løpende.

Lærerne sendes på besøk til andre skoler som driver FaiF for å få inspirasjon og ideer til sin egen praksis. Det legges til rette for observasjon av lærere også internt på skolen.